

E rovatban folyamatosan közlünk könyv- és folyóiraticikk-ismertetéseket, referátumokat, továbbá jegyzékeket fordításokról, új folyóiratokról, új segédkönyvekről, az OMKDK-ban készült irodalomkutatásokról.

.0.

ISMERTETÉSEK

001.816:002.53

Információk körfolyamata és némely kritériuma a dokumentáció szemszögéből nézve. /Der Kreislauf von Informationen und einige seiner kritischen Stellen vom Standpunkt der Dokumentation./ - MEYER-UHLENRIED, K.H. = Nachrichten für Dokumentation, 18.k. 6.sz. 1967. dec. p.225-236.

As információ-közvetítés a dokumentáció alapvető feladata, speciális kutatás tárgya, és önálló tudományterületet ölel fel. A felhasználók a körfolyamat szerint - legalábbis a tudomány területén - az információnak mind felvevői, mind pedig új információk készítői is. Mivel ennek a körforgásnak a kezdete és a befejezése ugyanazon a helyen - tudniillik a felhasználónál - van, ezért ez az egyetlen hely, ahol az információ hatékonyságát le lehet mérni. A felhasználónak választ kell kapnia a következő kérdésekre:

1. hogyan szerkesszen egy kiadványt, hogy a benne foglalt információk a dokumentáció szemszögéből a leghatékonyabban kezelhetők legyenek?

2. hogyan használja a dokumentáció által rendelkezésére bocsátott információkat, hogy azok saját munkáját minél eredményesebbé tegyék?

Hálótervezési technika /továbbiakban HTT/ és dokumentáció

Ha az információt mint nyersanyagot fogjuk fel, a dokumentációs feldolgozás hasonlóságot mutat az ipari feldolgozási eljárással, a-

melyben a helyi és időbeli összetevők mellett a termelési eszközt, a munkaráfördítést, s a költségeket is rögzíteni lehet és kell. Az ipari munkafolyamatok a HTT korszerű módszerével szemléltethetően leírhatók, elemezhetők és ábrázolhatók. A HTT a dokumentációs munkafolyamatokra is alkalmazható. Ilyen kísérleteket végeztek az EURATOM /European Atomic Energy Community = Európai Atomenergia Közösség/ Isprai Kutatási Központjában a PERT-rendszer felhasználásával. A felhasználói igényekről dolgozatok készültek, ebben a PERT segítségével elemezték az információ-feldolgozás egész munkafolyamatát.

Két tényezőt vizsgáltak meg:

a/ az időtényezőt: az információ előállítása és közreadása, valamint tényleges rendelkezésre bocsátása közötti időtartamot;

b/ a minőségi tényezőt: mely alatt kizárólag az információ formai alkalmassága értendő.

a/ Az időtényező

A tudományos, főleg természettudományos területeken az aktuális információ súlypontja a folyóiratokban, riportokban rejlik, viszont ezek szinte abban a percben elavulnak, amikor tartalmuk könyv alakban napvilágot lát. Idevágó jelentések - amelyek kizárólag műszaki és természettudományos kiadványokra vonatkoznak - a felezési időt 4-6 évben állapítják meg. Ez az idő szakterületenként változik és a gyors fejlődésre érzékeny új területeken, mint pl. az atomtechnika, elektronikus adatfeldolgozás, úrkutatás, természetesen rövidebb, mint a természettudomány klasszikus területein. A vizsgálat eredménye, amelyet az Ispra-ban használt 4910 folyóiratcikkéről végeztek, azt mutatja, hogy a használt irodalom 50,5 %-a az 1965-, 1964-, 1963-as évekből származik, az igény 80 %-a az utolsó 10 évből ered, viszont a legrégebbi 1857-ből.

A felhasználónak, vagyis a tudományos kutatónak egyedül az az időpont érdekes, amikor a munkájához szükséges irodalom rendelkezésre áll. Az időigényt 125 biológiai folyóirat egy évfolyama és további 135 műszaki-tervezettudományos folyóirat 7763 közleményénél vizsgálták. Ez azt mutatta, hogy a késedelem a megjelenési időközökkel arányosan nő, de az eltérések nem jelentősek. Az összeloslási görbe csúcса 6 hónapnál van, és eddig az időpontig magában foglalja a közlemények 55 %-át. Leggyakoribb késedelem a kéziratok benyújtásától a megjelenésig tartó 6 hónap; szóródása 1 hónaptól 24 hónapig tart. Középtértékként kiszámítható, hogy a közreadási késedelem összesen 6,6 hónap.

Ma a tudományos kutatók saját tájékoztatásukra leginkább a referáló lapokat használják. A szerző a referáló lapok elemzéséről táblázatot közöl az eredeti cikk megjelenése és a referátum elkészítése között fennálló leggyakoribb, valamint minimális és maximális késedelemről, továbbá arról, hogy a vizsgált referátumok 50 %-ánál hány hónap telt el az eredeti cikk megjelenése óta.

A közölt számok viszonylag kedvezőek, mert a vizsgálat elsősorban az atomtudomány, az elektronikus adatfeldolgozás stb., tehát a gyors információval dolgozó területekre korlátozódott. A szűrőpróbaszerűen más szekunder irodalomnál végzett vizsgálatok lényegesen nagyobb késedelmet mutatnak.

Megállapították, hogy az eredeti kiadvány megjelenésétől számítva átlagban 8 és fél hónap telik el, míg abból referátum lesz, és hogy a referátumok 50 %-a olyan kiadványokból származik, amelyek 6 és fél hónapnál régebbiek.

b/ A minőségi tényező

Dokumentációs szempontból a minőségi tényező alatt a publikáció formai tulajdonságai értendők. Közelebbről elemestek 260 természettudományi és műszaki, valamint 30 dokumentációs és könyvtári szakfolyóiratot, s a következő kritériumokat vették figyelembe:

1 A folyóiratszám egészére vonatkozóan:

- 11 tartalomjegyzék; ennél különösképpen megvizsgálták, hogy minden további nélkül fotomechanikai átvételre alkalmas-e, mint pl. a "Current Contents", "Neue Titel" stb. gyorsinformációkban, vagyis minden további nélkül reprografálható-e. Ez annyit jelent, hogy a folyóirat címe, bibliográfiai adatai, a vonatkozó számnak a lap-számjelölése a tartalomjegyzékben fel van-e tüntetve, és ez egy vagy több nyelvű-e;
- 12 hasábos tartalomjegyzék esetében, hogy minden egyes címnél tökéletesen megismétlik-e a bibliográfiai adatokat, a tartalomjegyzék hátoldala semmi fontos közlendőt nem tartalmaz, továbbá, hogy a hasáb a címen kívül még rövid tartalmi adatot is közöl-e, adott esetben szétvágható, felhasználható és több nyelvű-e;
- 13 mutató, tehát szerzői és tárgyszó-index van-e minden füzetben.

2 As eredeti cikkekre vonatkozóan:

- 20 hogy legalább az eredeti mű címe mellett a teljes bibliográfiai adatokat feltüntetik-e;
ti. a folyóirat címlapja - mint forrásadat - pótlólagos másolásának elhagyásával sok munka és pénz takarítható meg;
- 21 hogy a címet az eredeti nyelven kívül fordításban is közlik-e;
- 22 van-e összefoglaló, melyik oldalra nyomtatva, és pedig különbség van a tekintetben, hogy az összefoglaló a cikk nyelvvel egyező nyelvű-e; eredeti nyelvű mellett más, és pedig hány nyelven; vagy az összefoglaló kizárólag egy vagy több más nyelven szerepel-e, mint az eredeti, illetve hogy az összefoglaló angol nyelvű-e. A dokumentalista számára az összefoglalásokra legkedvezőbb hely - és pedig minden létező nyelven - közvetlenül a cím alatti elhelye-

sés. Ezáltal bizonyos információs célokra elegendő adat reprodukciója /cím, forrás, összefoglaló/ minden nehézség nélkül elvégezhető, másfelől az adatfeldolgozó gépen történő feldolgozás lényegesen könnyebb és a tévedések elkerülhetők;

- 23 az idézett szakirodalmi hivatkozások bibliográfiai adatainak teljessége;
/az adatok teljessége megkönnyíti az idézett irodalom megtalálását és különösen "Citation Index" előállítását jelentősen segíti/;
- 24 tartalmi jellemzés szakozási jelzetek /ETO számok stb./ vagy tárgyszavak, vagy a cikkekre vonatkozó egyedi tartalomjegyzék révén;
/ezeket az adatokat is a cím mellé kívánatos elhelyezni, nem a közlemény végére/;
- 25 a kézirat szerkesztőségbe érkezésének dátuma
- 3 Folyóiratszemplére, irodalmi áttekintésre, bibliográfiára stb. vonatkozóan
/amelyekben számos más kiadványból eredő publikációt referálnak/;
- 31 összefoglaló nélkül, vagy
- 32 összefoglalóval, a cím csak eredeti nyelven, csak fordításban, vagy mind a két nyelven, milyen sorrendben és hogy az összefoglalót eredeti nyelven vagy fordításban adják-e közre. A cím eredeti nyelven való előrehelyezése igen hasznos pl. adatfeldolgozó gépekre történő feldolgozásnál és esetleges duplicitás automatikus ellenőrzése esetében.
- 4 Ezenkívül megjegyezték, hogy
- 41 rövid, eredeti közleményekről,
- 42 könyvszemplékről,
- 43 konferencia jelentésekről,
- 44 kiadónak szóló levelekről, amennyiben ezek rendszeresen a szakterület számára érdekes híreket tartalmaznak,
- 45 fordításokról,
- 46 szabadalmi leírásokra vonatkozó közleményekről,
- 47 meglévő disszertációkról szóló közlemények vannak-e.

A vizsgálat egyszerűbb levezetésére kiértékelési ív készült, amelyben a felsorolt kritériumokon kívül az időkülönbségek, továbbá speciális észrevételek szerepelnek.

A kritériumok a vizsgált folyóiratok között különbözőképpen oszlanak meg. Valamennyi legfontosabb kritérium együttesen /pl. reprodrafálható tartalomjegyzék a füzetben; forrásadatok az eredeti mű címénél; összefoglaló legalább azonos nyelven; pontosan idézett hivatkozások; és lehetőleg meglévő, irodalmi szemle az eredeti cím megadásával/ csak 8 vizsgált folyóiratnál mutatható ki.

Bizonyos korreláció mutatkozik a folyóiratok nyomdai kivitelezése és a megjelenési késedelem között.

Adódik néhány megállapítás, ami ha nem is új, de ebben az összefüggésben még egyszer el kell mondani.

Zavaróan hat különösen a beérkezés ellenőrzésénél, ha a kötet-számozás eltér a naptári évtől.

Ugyancsak nehézséget okoz a dokumentáció számára a folyóiratok gyakori címváltozása is.

Összefoglalók még egyazon folyóiratnál sem találhatók mindig ugyanazon a helyen, az eredeti cikknél, és sokszor még csak nem is minősíthetők egyértelműen azoknak. Ezáltal értékük mint gyors információanyag erősen csökken.

Kívánatos, hogy minden, a cikkhez tartozó összefoglaló, amely még bővíthet esetleges szakozási jelzetekkel és tárgyszavakkal, valamint a forrásadatokkal, közvetlenül a cím után legyen elhelyezve. A jó hatás növelhető, ha minden eredeti mű új oldalon kezdődik.

Az egy helyen történő elhelyezés révén megvalósítható a gyorsinformáció, valamint ez a legelőnyösebb hely a dokumentáció számára legfontosabb elemek feltüntetésére reprodukció-készítés esetében is.

Javaslat az adatok sorrendjének megváltoztatására egy bibliográfiai egységen belül, nevezetesen:

1. fent balra: a folyóirat címe; jobbra fent: kötet /év/, szám, a vonatkozó cikk kezdő és utolsó oldala;
2. a szerző/k/ neve/i/; vezetéknev előre helyezendő;
3. testületi szerző, intézmény stb.
4. szakozási jelzet;
5. a/ cím eredeti nyelven
b/ tárgyszavak eredeti nyelven
c/ összefoglaló eredeti nyelven
d/ felosztás
6. a/ cím angol nyelven /ha az eredeti cikk nem angol nyelvű/
b/ tárgyszavak angol nyelven

- c/ Összefoglaló angol nyelven
- d/ felosztás angol nyelven

7. esetleg az a/ - d/ adatok további nyelveken

8. szöveg kezdete

9. alul a vonatkozó oldal külső szélén a füzet oldalszáma

A bibliográfiai adatok ilyen sorrendje, az ésszerű reprodukálás lehetőségein kívül a gépi dokumentáció számára egyebek között az alábbi előnyöket nyújtja:

a/ egyszerű, géppel is elvégezhető duplicitás-ellenőrzési kód előállítás;

b/ a Keyword-in-Context /KWIC/, vagy a Keyword-out-of Context /KWOC/ program alkalmazása, kívánság szerint különböző fokon: csak cím, vagy cím + tárgyszavak, vagy cím + összefoglaló, vagy cím + összefoglaló + tárgyszavak és valamennyi előforduló nyelv szerint bontva.

A reprográfia gazdaságos alkalmazhatósága érdekében igen kívánatos lenne a folyóiratok méretének és alakjának egységesítése is.

Könyvek esetében, pl. monográfiáknál, természetesen lényegesen hosszabb a felezési idő, mint a folyóiratcikkekénél vagy réportoknál. Ezzel szemben megjelenésükig lényegesen több idő telik el, a bennük lévő információk leszűrték, világosabbak és megalapozottabbak. Ezért a könyveket betekintésre ismételtelen felhasználják. Különösen a dokumentalista - aki tényeket /adatokat/ keres - számára fontos, hogy egy könyv tartalmát jól feltárják. Ezért mind a részletes tartalomjegyzékre, mind a lehető legrészletesebb tárgymutatóra szükség van, és egyik sem pótolhatja a másikat.

A mutató szükségessége nem korlátozódik a könyvalakban megjelenő kiadványokra, hanem érvényes minden nagyobb terjedelmű műre, akár folyóirat, réport, vagy más formában lát napvilágot.

A mutató használatához nagyon fontos a lapszámozás helyes elhelyezése az oldalak alsó külső szélén.

A folyóiratok lapszámozása is sok kívánnivalót hagy hátra, különösen akkor, ha a reklámrészt nem számozzák külön, és így a folyóiratok bekötésénél a folyamatos számozás nincs biztosítva. Ezáltal a teljesség ellenőrzése megnehezül, ha csak nem kötik be a reklámrészeket is. Különösen szavaró, ha a tartalomjegyzék elrejtőzik a reklámrészenben.

A dokumentációs munka további nehézsége az irodalmi hivatkozások pontatlansága, valamint a folyóiratok rövidítésének helytelen megadása. Nem tartják be a nemzetközi szabvány vonatkozó előírásait, előfordul, hogy a folyóirat rövidítésének feloldását esetleg egy korábbi folyóiratszám tartalmazta.

Végső következtetések

A bemutatott példák egyedileg talán kicsinyesnek tűnnek és a dokumentáció ismerőinek nem mondanak újat.

Ha azonban az információt valóban nyersanyagnak és feldolgozást ipari munkafolyamatnak tekintjük, akkor nincs akadálya e gondolat következetes továbbvitelének, hogy ez a folyamat a korszerű üzemszervezési eszközökkel, pl. a HTT alapján vizsgálható.

A tájékoztatásügyre fordított jelentős összegek mellett ezek a csekélységek jelentős tényezőkké összegeződnek. Azonban még más következtetést is levonhatunk az előbbi megfigyelésekből. Hosszu idő óta több fontos helyen, többek között az un. Weinberg-Report-ban utaltak arra, hogy mind az információ készítőit, mind felhasználóit oktatni kell az információfeldolgozás legfontosabb alapjaira és elveire.

Ez az a döntő tényező, amellyel az információ hatékonysága javítható. A gyakorlat jelenleg mégis más képet mutat. Ez különösen a tudományos beszámolóknál /report/ figyelhető meg, amelyek sokszor a tudományos kutatók eredeti megfogalmazásában - könyvtári vagy dokumentációs formai szempontok figyelembevétele nélküli szerkesztéssel - látnak napvilágot.

Nagyobb kutatóintézetek arra tértek rá, hogy könyvtáraikra vagy információs központjukra bizzák a tudományos kutatók kutatási jelentéseinek formai szerkesztését, mert célszerű, ha a kutatók és az információs részlegek szoros kapcsolatban végzik az ilyen szerkesztést. Ezért az információs részleget helyileg is a kutatással szoros kapcsolatban kell elhelyezni.

Megfigyelhető, hogy számos tudományos kutató, aki terjedelmes információs anyagot kap - legyen az kartonszolgálat, mikrofilm, jegyzék, bibliográfia stb. - nem igen tudja, mit kezdjen vele.

Ez lenne az intenzív oktatás leggyümölcsözőbb kiindulási pontja.

A tudományos kutatók íróasztalán kicsiben meg kell ismételni a dokumentáció fejlődéstörténetét. Minél inkább foglalkozik a tudományos kutató a saját maga követelményeihez szabott dokumentációs segéd-eszközökkel, annál gyorsabban fogja a dokumentalista némely óhajának szükségességét megérteni és ezeket saját munkájában - az információ előállítójaként - figyelembe venni. Ezzel az információs körfolyamat bezárul.

Darabos Éva

Information work today. /A mai tájékoztató munka./ Ed. by Bernard Houghton. London, Bingley, /1967/. 119 p.

Az 1966-ban tartott A mai tájékoztató munka című liverpooli szimpózium célja az volt, hogy más munkaterületeknek ujabban a könyvtár és a tájékoztatás területén dolgozó tudományos és műszaki szakemberei, valamint könyvtárosai részére tömör összefoglalást adjon a tájékoztató munkáról, s annak kevésbé ismert eszközeiről, forrásairól. Célja volt továbbá az, hogy a gyakorlati szakemberek ismereteit felfrissítse. A szimpózium valóban tömör, de általános áttekintés nyújtására törekedett, s ezt nemcsak a tárgyalat témák biztosították, hanem az előadók személye is. Több ipari vagy kereskedelmi vállalatnál dolgozó tájékoztatói szakemberrel találkoztunk, de szerepelnek közöttük könyvtárosok, minisztériumokban vagy országos hatóságnál dolgozó szakemberek, s közöttük van néhány könyvtárosképző intézmény tanára is, hogy csak egy példát említsünk, B.C. VICKERY, akinek működését a magyar szakozók is jól ismerik.

Ipari szakkönyvtáros D. MASON is, aki Bevezetés az ipari tájékoztató és könyvtári szolgálatok szervezésébe és ügyvitelébe címmel tartott előadást. Véleménye szerint a vállalati könyvtári és tájékoztató szolgálatok célja az, hogy a vállalat számára pénzt és időt takarítsanak meg. Ezért különféle gyűjteményeket /könyv, folyóirat, kutatási jelentés, szabadalom stb./ szerveznek, s ezek segítségével kísérik meg célkitűzésük végrehajtását az alábbi szolgáltatásokkal:

1. tájékoztató kiadványok előállítás és terjesztése, amelyek az ujabban megjelent dokumentumokat ismertetik különböző formákban. Az olvasó ezek segítségével választja ki a céljának leginkább megfelelő anyagot;
2. a releváns periodikus kiadványok körzése /vagy célhoz juttatása/;
3. SDI /Selective Dissemination of Information/= Információ selektív terjesztése/ rendszerek szervezése.

MASON röviden áttekinti, hogyan és miből kell a tájékoztatói formákat megszervezni és felépíteni. A legfontosabb feladat az, hogy a lehetőségekhez képest kiküszöböljék az új és a vállalat számára lényeges információk elkallódását. A szerző tanácsai közül néhányat felsorolunk. A vállalati könyvtár lehetőleg ne tartozzék valamilyen osztály keretébe, hanem önállóan, közvetlenül az igazgatás felügyelete alatt működjék. Más, igen fontos szempont, hogy a tájékoztató részleg /könyvtár, dokumentáció/ személyi állománya magasfokú képzettséggel rendelkezzen. A legkiválóbb dokumentumgyűjtemény is hatástalan, ha hiányzik kezelőinek szakértelme, s a legszerényebb gyűjteménnyel is lehet értékes tájékoztató munkát végezni, ha a szakértő személyzet kezeli.

A szerző ezután a szakkönyvtárak személyi kérdéseiről, a szakemberekből lett tájékoztató könyvtárosok, a könyvtári képzettséggel rendelkezők, valamint az adminisztratív teendőket végző egyéb könyvtári alkalmazottak képzési, szervezeti és szervezési problémáit ismerteti. Végül a vállalati szakkönyvtárak pénzügyi problémáit foglalja össze.

D. BALL, egy kutatóintézet tájékoztató szolgálatának vezetője, a használók igényeinek felderítéséről, azok kielégítéséről és a tájékoztatás terjesztéséről szól. Kiindulópontja, hogy minden könyvtár és tájékoztató intézmény szolgáltatásokat nyújt, információt közvetít és interpretál, s tesz hozzáférhetővé. Az ilyen intézmény hatékonyságát elsősorban az határozza meg, milyen hatékonyan gondolják és tartják használói. E megfontolás alapján az előadó megvizsgálja a különféle igényelt szolgáltatástípusok sajátosságait, s megállapítja, hogy elég nagy kutatóintézet esetében igen sokféle szolgáltatást kérhetnek a könyvtártól. A kért szolgáltatások sokszor tulmennek a szakmai tájékoztatás határain: nagyon gyakran kérnek például nyelvi segítségnyújtást, ami a mi magyar gyakorlatunkban sem ritka. Minthogy ilyen és hasonló kérések elég nagy szervezet esetében számos irányból és sűrűn jöhetnek, alaposan meg kell fontolni, melyek azok a nem szakmai szolgáltatástípusok, amelyeket viszonylag kis idő- és munkaerő ráfordítással el lehet vállalni. A példa kedvéért az előadó felsorol néhány ilyen szolgáltatástípust, amelyek a magyar olvasó számára is érdekesek lehetnek:

1. az intézmény szempontjából fontos, sürgős és értékes tartalmu hivatalos levelek gyors fordítása. Ezeket a gyorsaság kedvéért levéltervezetként telefonba lehet mondani, amelyet írásos, végleges forma követ;
2. ha közlemények teljes fordítását kérik, meg kell fontolni annak tartalmi értékét, s fordíttatásra csak akkor szabad elfogadni, ha értékes és az intézmény szempontjából fontosnak látszik;
3. csak olyan feladatot szabad vállalni, amely hosszú távon az intézmény szempontjából gazdaságosnak tűnik. Pl. sohasem szabad teljes fordítást vállalni, ha szóbeli összefoglalás vagy szóbeli nyersfordítás elegendő. Teljes fordítást csak akkor érdemes készíteni, ha azt többen kérik vagy a későbbiekben széles körű érdeklődésre tarthat számot;
4. az intézmény különböző részlegeinek nyújtott szolgáltatások mennyiségét lehetőleg egyensúlyban kell tartani;
5. a tolmácsolás nem tartozik a leggazdaságosabb tájékoztatási feladatok közé, mégis el kell vállalni, mert a vállalat szempontjából fontos feladatot teljesíthet;
6. nem szabad magunknak elvégezni olyan munkát, amelyet más forrás vagy más tájékoztató szerv már elkészített, vagy hatékonyabban el tud végezni.

Az előadó a továbbiakban arról szól, hogy a szokásos szakmai tájékoztatás formái /kivonatolás és indexelés; folyamatos és eseti tájékoztatás/ között is megfelelő egyensúlyra kell törekedni, majd a tájékoztató munka egyes segédeszközeivel és a terjesztés kérdéseivel foglalkozik.

K.G.B. BAKEWELL, a Liverpool School of Librarianship /Liverpooli Könyvtárosképző Iskola/ előadójának leíró jellegű előadása a

brit közmívelődési könyvtárak által az iparnak nyújtott szolgáltatásait tekinti át. Hasonló leíró jellegű közlemény K. HOPKINS, a Liverpool Public Libraries /Liverpooli Közmuvelődési Könyvtár/ kereskedelmi részlege vezetőjének előadása, amely a kereskedelmi tájékoztatás formáival és forrásaival foglalkozik.

Az ipari tanácsadó szolgálat a következő kétrészes előadás témája. A szolgálat történetét és elvi alapját a Ministry of Technology /Technológiai Minisztérium/ két tisztviselője: P.A. BARFIELD és D. DOYLE; a második részt, az ipari tanácsadó tisztviselő munkáját pedig B. YATES, a Bolton Institute of Technology /Bolton Műszaki Egyetem/ munkatársa tárgyalja. Az ipari tanácsadó szolgálat, amelyet a gyakorlatban hét teljes és számos részfoglalkozású Regional Technical Information Centre /Regionális Műszaki Információs Központ/, illetve azok tisztviselői látnak el /1957-63 óta/, a kis vállalatok műszaki és tudományos tájékoztatási szükségleteit elégítik ki. E kis vállalatoknak nincs semmilyen formális információs csatornájuk /könyvtár, tájékoztató szolgálat stb./, s így ezek a tanácsadó szolgálatok, - amelyek szoros kapcsolatban állnak mind a brit kormány műszaki-tudományos tájékoztató szerveivel és egyéb nagy tájékoztató intézményekkel, mind a kutatási és fejlesztési intézményekkel stb. - személyes kapcsolatot tartanak fenn a kis vállalatokkal az alábbi célkitűzésekkel: 1. újítások megismerttetése; 2. műszaki és egyéb információs igények kielégítése. A legtöbb kérdés műszaki vonatkozású, de sok esetben válaszolnak munkaszervezési és igazgatási kérdésekre is.

A szabadalmaknak a műszaki tájékoztatásban betöltött szerepét méltatja F. NEWBY, egy iparvállalat könyvtári és tájékoztatási szolgálatának vezetője. Előadásában kitér a szabadalmak osztályozási és indexelési kérdéseire is.

A modern korban a tudományos és műszaki szakemberek közötti kommunikáció eszközei, módjai elég bonyolult képet mutatnak. E kommunikációs eszközök skálája a kötetlen, a szóbeli érintkezéstől a különféle típusú jelentéseken keresztül a könyvekig és folyóiratcikkig terjed. Kétségkívül a kutatási jelentés, s általában a jelentés, a report alkotja mind számban, mind minőségben korunk egyik legjelentősebb tudományos kommunikációs eszközét. A jelentések jellegzetességeit és a velük kapcsolatos beszerzési, feldolgozási, indexelési és általános feltérési problémákat tekinti át J.C. HARTAS, a United Kingdom Atomic Energy Authority /Atomenergia Hatóság/ egyik könyvtárosa.

R.D. MANNIX, a Unilever Research Laboratory /Unilever Kutatólaboratórium/ tájékoztatási osztályának vezetője, a szakirodalom hatékony feldolgozásának problémáival foglalkozik. Figyelmét a szakirodalmi tájékoztatás kiválasztásának és terjesztésének kérdéseire összpontosítja, de kitér egy ipari kutatóintézet tájékoztató részlegének személyi, szervezeti és munkaszervezési kérdéseire is.

A szakkönyvtárak közötti együttműködést írja le F. GIBBONS, a Liverpool School of Librarianship előadója. Végül a könyvtári és dokumentációs szakirodalomból jól ismert B.C. VICKERY az információk tárgyszerinti osztályozásának egyes kérdéseit vizsgálja.